List 36. **NOVICE** Tečaj LIII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 6. septembra 1895.

Politiški oddelek.

Slovenščina na realki.

Na ljubljanski realki se slovenščina močno prezira. Nekoliko se pač to da s tem tolmačiti, da ta zavod obiskujejo zelo sinovi nemških rodbin, a vendar je slednje leto na njem tudi veliko število slovenskih učencev. Kmet naš rad ne pošilja sinov v realko, a naši meščani pa tudi že spoznavajo, da imajo pri današnjem napredku tehnike realistične študije veliko bodočnost.

Žal, da moramo reči, da se v narodnih krogih na razmere na realki obrača premalo pozornosti Učenci, ki se tukaj vzgajajo, največkrat pozneje delujejo mej Slovenci in jim gotovo ne škoduje, ako umejo naš jezik, naj si že izvolijo vojaški stan, tehnični ali trgovski poklic ali pa pojdejo kam drugam. Navadno je pritožba, da se baš v stavbenih zadevah pri Slovencih uraduje skoro vse nemški, a temu se ni čuditi, kajti domačih inženirjev nimamo in kar jih imamo, še ti niso zmožni uradovati slovenski, ker se niso slovenščine dosti učili. Učiti se slovenščine kot učnega predmeta, to že ne zadošča. Poglejmo na naše železnice in pa v rudnike in fužine, povsod vlada nemščina. Res da je tukaj često kriv vpliv tujca, večkrat pa tudi le zaradi tega vladajo tujci, ker ni domačinov in pa ker se naši domačini sami vsled napačne vzgoje že čutijo za Nemce. Marsikak tuj podjetnik bi v svoje službe vsprejel tudi Slovence, ko bi jih le dobil, in tudi bi ne urival ponemčevanja, ker kapitalisti v narodnih ozirih navadno niso prenapeti. Večkrat ko tožimo o tujem vplivu, se pa pokaže, da smo sami krivi, ako vse dobro premislimo.

Koliko smo se poganjali za slovenske paralelke na raznih gimnazijah, koliko smo se zlasti trudili za dvojezično gimnazijo v Celji, da smo ž njo celo jedni vladi izpihali življenje, a na to, da bi se vpeljale slovenske paralelke na ljubljanski realki, se pa malo kdo spomni. Mari ni sramotno za naš narod, da v Ljubljani, v središči Slovenije, pustimo ta popolnoma nemški zavod. Brigamo se za razmere v drugih mestih, a na razmere v slovenski centrali sami pa pozabljamo. Že leta 1873. so tedanji Staroslovenci v deželnem zboru naglašali, da bode treba tudi na realki več prostora dati slovenščini in so zaradi tega imeli celo pomislike, če bi vsprejeli od hranilnice novo zgrajeno poslopje, da bi od ne bili odvisni. Od tedaj, torej v teku dvajsetih let, se na realki ljubljanski v narodnem oziru ni skoro ničesa premenilo. Reči ne moremo, da bi naglo napredovali. Morda se tako bojimo hranilnice, da bi nam ne odpovedala poslopja? Potemtakem bi se maščevali pred dvajsetimi leti storjeni sklepi deželnega zbora. Bodi kakor koli, gotovo je, da je v narodnem oziru potrebno sedaj še bolj kot nekdaj, da na ljubljanski realki dobimo slovenske paralelke. V začetku sedemdesetih let je pač kazalo, da stvar ni tako nujna, kajti imeli smo v Novem mestu in Kranji realni gimnaziji, ki bi za silo lahko nadomestovali spodnje razrede realke. V Kranji se je nekaj časa na realni gimnaziji predavalo slovenski. Bivši učni minister Gauč je pa realne gimnazije odpravil, ker on sploh ni bil prijatelj realističnih študij, in zatorej moramo obračati mi Slovenci večjo pozornost ljubljanski realki.

Mej našimi Nemci pač utegne nastati mali hrup, če začnemo resno zahtevati slovenskih paralelk, a tega pa ne verjamemo, da bi hranilnica upala se potem realko vreči iz svojega poslopja. Na pomoč tujih Nemcev tudi naši nemškutariji v tem oziru nimajo računati, ker Ljubljana se že nekaj časa več ne zmatra za nemško posest.

Če realka dobi slovenske paralelke, jo bodo tudi slovenski dijaki v večjem številu obiskovali, ne bode vse hitelo v gimnazije, kjer so večkrat z najstrožjim klasifikovanjem prisiljeni profesorji pomanjševati število dijakov. Strahu ni treba tudi nobenega imeti, da bi dijaki, ki hodijo v realko, po dovršenih študijah ne mogli dobiti služeb, kajti število tehničnih poklicev se bode pri napredujočem napredku tehničnih znanostij vedno množilo.

Gotovo bi tudi v narodnogospodarskem oziru le ugodno vplivalo, ako bi imeli dovolj izučenih domačih

tehnikov. Marsikaka industrija bi se razvila, ko bi imeli vešče domačine. To je pa v današnjih časih važno, kajti dežele brez industrije hitro ozadujejo.

Veliko let se naši poslanci že poganjajo, da se osnujejo na graškem vseučilišču slovenske stolice, a zato se pa še ni nikdo dosedaj zmenil, kako je pa s slovenščino na tehniki, kakor bi ta zavod ne imel za nas nobene važnosti. Na tehniki v Gradci se podučujejo francoščina, angleščina in italijanščina, le za slovenščino ni nobenega prostora, a vendar mnogo obiskovalcev graške tehnične visoke šole bode pozneje delovalo mej Slovenci. Strokovnih predavanj v slovenščini seveda mi Slovenci pri sedanjih razmerah ne moremo še zahtevali, če tudi bi morda to pri nekaterih predmetih ne bilo odveč. Lahko bi se pa upeljal pač pouk slovenščine na tej tehnični šoli s posebnim ozirom na tehnično terminologijo. Na tak način se poučujeta francoščina in angleščina na tehnični visoki šoli v Darmstadtu in gotovo je tak pouk le koristen. Na tak način bi se položil nekak temelj za slovensko uradovanje pri stavbenih uradih na Slovenskem. Seveda bi se moralo poskrbeti za potrebne knjige za tak slovenski jezikovni pouk. Sicer pa tudi upamo, da bi Nemci sami se takemu pouku dosti ne ustavljali, vsaj se je že mej njimi govorilo o tem, da se za slovenščino osnuje v Gradci kak praktičen tečaj. Tega se pač ne bodo bali, da bi ta slovenski pouk že poslovenil najbolj nemško mesto v Avstriji, za kakeršno hoče veljati Gradec.

Politični pregled.

Grof Franc Coronini je misiil kandidovati za deželni zbor v kakem slovenskem okraji, a je to misel opustil, ko je na slovenski strani se pojavil odločen upor taki kandidaturi. Posebno tržaški namestnik vitez Rinaldini je nagovarjal grofa, naj kandiduje mej Slovenci. Potem bi bili imeli v goriškem deželnem zboru Italijani večino. Grof Coronini bode pa baje sedaj kandidoval zopet v Gorici. Zmernejši Italijani ga bodo gotovo volili, radikalnejši mu pa utegnejo postaviti kakega protikandidata.

Kdo bode gališki namestnik? — Še vedno niso našli moža, ki bi mogel in hotel nadomestiti grofa Badenija na mestu cesarskega namestnika za Galicijo. Prosil je Badeni že pl. Dunajewskega, bivšega finančnega ministra, da bi bil njegov naslednik, a ta mu je odgovoril, da zaradi starosti ne prevzame tega urada. Mogoče je pa tudi, da Dunajewski ne mara biti podrejen Badeniju, katerega daleč presega po svojih zmožnostih. Sedaj se pa govori, da Jaworski postane gališki namestnik.

Protisemitje in Čehi. — Nasprotje mej dunajskimi protisemiti in Čehi je tem večje, čim bolj se poslednji postavljajo na nemškonarodno stališče. Samo zabavljanje proti židom tudi pri Čehih ne vleče. To je skusil Schneider, ki je na shodu dunajskih Čehov jih prigovarjal, naj volijo protisemite. Zabavljal je zoper žide, da je bila groza. Čehi so mu pa dali razumeti, da je tega zabavljanja že odveč, in Schneider je pa sedaj začel zabavljati proti Čehom. Nazivljal jih je plačane „lumpe“. Seveda s tem se jim ni prikupil. Le prejasno je pokazal, kako mislijo prav za prav on in njegovi tovariši o Čehih. Napačna je torej misel, da so morda dunajski protisemitje kaj pripomogli Čehom do višjega spoštovanja na Dunaji. Baš protisemitski krogi najhuje zabavljajo proti Čehom. Dunajski Čehi so mislili že tožiti Schneiderja, a so to misel opustili, ker se jim zdi premalo važna oseba, da bi se ž njim pravdali. Samo protisemitov se bodo še bolj izogibali.

Poljska gimnazija v Tešinu se slovesno otvori še ta mesec. Nemci se zaradi tega jeze in nazivljajo nameravano slavnost v nemškem (?) mestu izzivanje Nemcev. Če Nemci prirede v slovanskem mestu kako demonstrativno slavnost, je pa vse v redu. Sicer pa Tešin ni nemško mesto, temveč le slučajno v njem še vladajo Nemci. Ko se bode slovanski živelj malo bolj zavedel svoje narodnosti, pa bode mesto dobilo precej drugačen značaj. Nemci sami čutijo, da se jim v Tešinu že stališče maje, za to je pa tak krik. Jeza je pa tem večja, ker šleški Poljaki ne mislijo se zadovoljiti z osnovo zasebne poljske gimnazije, temveč mislijo zahtevati, da se tej gimnaziji dovoli tudi hitra državna podpora, in da se vpeljejo poljske paralelke na učiteljšči v Tešinu. To jih seveda najhuje bode, kajti poljski izobraženi učitelji bi vspodbujali poljsko narodno zavest mej rojaki po deželi in dežela bi tako dobivala vedno bolj slovanski značaj.

Nemčija. — Petindvajsetletnico zmage nad Francozi v bitki pri Sedanu in ustanovitve nemškega cesarstva praznovala je Nemčija dne 3. t. m. Mislil bi kdo, da bo tako pomenljiva obletnica velik naroden praznik, toda ne, praznovanje tega jubileja je bilo zgolj prisiljeno in je imelo izključno vojaški značaj. Toliko opevana Velika Nemčija še danes ni priljubljena. Južne državice itak niso zadovoljne z upravo, meščanstvo samo ni navdušeno za njo, delavski stan pa v socijalnem demokratizmu kar naravnost pobija sedanji vladajoči sistem nemški. Nemški vladni krogi dobro vedo za nezadovoljnost, zato so se pa sami potrudili, da prisiljeno slavijo to obletnico. In res vdeležile so se je le tisti, ki morajo nje slušati — vojaštvo. V vsem pa ta slavnost ni bila druzega kot provokacija Francozov, ki bi bila kot taka prav lahko izostala.

Italija. — Prav natančno označuje razmere v Italiji to, da volijo politične hudodelce za poslance. Tako je bil mej drugimi izvoljen v Palermi Garibaldi Bosco s 1136 glasovi od 1751 oddanih glasov za poslanca. Bosco je bil kot vodja sicilijanske vstaje obsojen v dolgoletno ječo. Iz tega je razvidno, da so volilci v najskrajnejem nasprotstvu z vlado. Može torej, katere postava obsodi v ječo, volijo za poslance, znamenje, da narod odobruje njih počenjanje. Zares žalostne morajo biti razmere v blaženi Italiji, po kateri to-li hrepene naši iredentovci. — V Siciliji se je pričelo zopetno gibanje mej delavci in kmeti. Bati se je zopet kaj resnega.

Armenija. — Razmere armenske še vedno niso uravnane. Anglija odločno sili na to, da se reforme izvedo, toda turška vlada to ovira. Obrnila se je ta celo do Francije in Rusije, da bi jo podpirali v boju proti Angliji glede armenskega vprašanja, toda dobila je prav nepovoljen odgovor na to. Sploh so v Carigradu do zadnjega časa delali na to, da bi napravili neko nasprotje mej velevlastmi zastran armenskega vprašanja, da bi potem vse lahko ostalo pri starem, toda videti je, da so se motili. Na nasvete Turčije se velevlasti vedno manj ozirajo, iz česar je sklepati, da jim je vedno manj za nje obstanek. Anglija od nekdaj odločna glede postopanja v svoji vnanji politiki, bo brezdvomno tudi sedaj nasproti osameli Turčiji strogo nastopila in zahtevala vreditev žalostnih razmer v Armeniji.

Kuba. — Španjcem se prebito slabo godi na Kubi. Dasi uradna poročila vedo povedati o zmagah Španjcev, vendar je resnica, da so Španjci večinoma tepeni. Pa ne samo to; Španjci imajo tudi doma homatije zaradi Kube. Neizrečeno je šlo že denarja in vojakov za vstajo na Kubi. Umevno je, da to obuja nevoljo mej narodom. Vlada se boji resne vstaje in se ne upa več pošiljati vojakov v tujino, ker bi potem za slnčaj sile ne imeli kaj doma. Kubanci za te španjske razmere

dobro vedo in pošiljajo v Španijo ljudi, ki naj bi podpihovali k vstaji. S tem, da bi Španjci doma imeli dosti opraviti, bi še bolj oslabeli tudi na Kubi. Španija je izvedela za zvitost Kubancev in skuša te podpihovalce še za časa poloviti.

Obrtnija.

Obrtni strokovni šoli v Ljubljani.

(Konec.)

Učiteljskih močij na šoli je bilo z ravnateljem vred 24 in sicer 1 ravnatelj, 7 strokovnih učiteljev, 4 delovodje, 1 učitelj risanja, 3 strokovni učitelji, 2 kateheta in 6 pomožnih učiteljev.

Pričetkom šolskega leta se je otvoril oddelek za figuralno podobarstvo pri strokovni šoli za obdelovanje lesa. Temu oddelku je namen, gojiti v prvi vrsti cerkveno kiparstvo in pospeševati razvoj cerkvene umetnosti na Kranjskem. — Oddelek za pletarstvo je pričel svoje delovanje z dnem 1. aprila t. l.; pouk je trajal samo 10 dnij, ker se po Velikonočnem potresu ni več mogel otvoriti Oba imenovana oddelka sta bila prav primerno nastanjena v Zois-ovi hiši na Bregu.

Visoko naučno ministerstvo je z ukazom z dne 24. septembra 1894., št. 22771, odobrilo porabo pomožnih učiteljev Ant. Funtka, dr. Fr. Kropivnika, Alf. Paulina, Karola Pirca, Ant. Štritofa in Alojzija Tavčarja. — Isto visoko ministerstvo je z ukazom z dne 12. sept 1894., št. 21066, imenovalo kapelana pri mestni fari Sv. Jakoba, dr. Frančiška Ušeničnika, katehetom in propovednikom na šoli za obdelovanje lesa. — Naučno ministerstvo je z odlokom z dne 20. septembra 1894. št. 11188, premestilo delovodjo c. kr. strokovne šole za obdelovanje lesa v Val. Mezeričih, Josipa Tratnika v Ljubljano. — Visoka deželna vlada je z odlokom z dne 4. novem. 1894 št. 14625, dovolila ravnatelju dvanajstdnevni odpust, da proučuje razne naprave za električko razsvetljavo. — Delovodjo na novo otvorjenem oddelku za pletarstvo je bil z ukazom visokega naučnega ministerstva z dne 7. novembra 1894, št. 23022, imenovan Josip Baran iz Sobjeslava na Češkem. — Z odlokom z dne 3. marcija 1895, št. 3000, je visoko naučno ministerstvo imenovalo c. kr. strokovnega učitelja Josipa Vesela vladnim komisarjem za nadzorovanje obrtnih nadaljevalnih šol na Kranjskem.

Na konci šolskega leta so nastopni učenci IV. letnika strokovne šole za obdelovanje lesa dobili odhodna izpričevala, in sicer stavbinski in pohištveni mizarji: Jager Alojzij, Kosmač Anton, Lehrman Anton; rezbarji: Buh Miha, Kreč Frančišek, Zavrl Josip.

Izid klasifikacije je bil zelo ugoden. Le 4 % učencev ni doseglo učnega zmotra, 6 % je ostalo zaradi bolezni neizprašanih in 90 % je dobilo ugodna izpričevala.

Disciplina je bila v obče povoljna; 6 učencev je dobilo v nravnosti red „primerno“, ostali pa vsi boljše rede.

Jeden učenec I. letnika je bil med šolskim letom izključen zaradi disciplinarnih pregreškov.

Na strokovni šoli za lesni obrt so se učili nastopni predmeti: veronauk, nemški jezik, slovenski jezik, aritmetika in računjajoča geometrija, mehanika in element. strojeslovje, tehnologija lesa, obrtno knjigovodstvo, poslovni sestavki, arhitektonsko oblikoslovje, elementarno prosto risanje, geometriško risanje, projekt. risanje in nauk o sencah, prosto risanje po modelih, strokovno risanje, modeliranje, tehniška dovrševalna dela, kaligrafija praktiški pouk.

Z začetku šolskega leta je bilo 59 rednih učencev in 15 hospitantov, koncem leta pa 84 rednih učencev in 17 hospitantov. Po narodnosti sta bila 2 Nemca, 71 Slovencev in 1 Hrvat. Javno risarsko šolo je obiskovalo 30 učencev.

Novo ustanovljeni atelje pri strokovni šoli za umetno vezenje in šivanje čipek, za absolventinje zavoda je pričel svoje delovanje pričetkom meseca novembra 1894. Obiskovalo ga je 5 učenk, ki so prejšnja leta dovršile šolo. Ta atalje ima namen, bivšim učenkam strokovnih šol dajati priliko, vežbati se na večjih naročenih delih ter jim olajšati prestop v samostojno, praktiško delovanje. Da se doseže označeni smoter, se v ateljeju sprejemajo tudi naročila od strani občinstva, a le v toliki meri, kakor je to neobhodno potrebno.

Koncem šolskega leta so dobile naslednje učenke III. letnika odhodna izpričevala: Koprivec Adela, Kuhelj Amalija, Pož Marija, Sever Marija, Sever Roza, Simončič Marija, Vehar Marija, Vovk Frančiška, Weiss Gizela.

Obiskovanje šole je bilo pri rednih učenkah povsem pravilno, kolikor niso prihajale bolezni v poštev. Menj reden je bil obisk pri hospitantinjah; te so z zavodom v rahlejši zvezi, in zato jih pač lože zadržavajo hišna opravila.

Izid klasifikacije je bil jako ugoden, ker so bile koncem leta vse učenke sposobne za vstop v višji razred.

Disciplina je bila v vseh oddelkih povoljna, tako da učiteljski zbor ni imel nikdar prilike, izrekati večjih disciplinarnih kaznij.

Učili so se na strokovni šoli za šivanje čipek in umetno vezenje sledeči predmeti: elementarno risanje, strokovno risanje, prenašanje vzorov, rezanje oblik, krojno risanje, veronauk, nemški jezik, slovenski jezik, računstvo, knjigovodstvo, umetno vezenje, šivanje čipek.

V vezenji se je učilo: holbeinova tehnika, jednakostranski križasti in pločasti vbod, raznovrstno vozlanje in pramanje, kitasti in čopasti vbod, perzijsko à-journo delo, rdeče vezenje, tamburovanje, jednostavno belo vezenje, arabska in janinska tehnika, fino belo vezenje, broderie d'Espagne, kineško dvostransko pločasto vezenje, aplikacija, zlato vezenje, japonsko in kineško pločasto vezenje in eventualno druge orijentalske tehnike, izvrševanje raznih del umetnega vezenja, punto tirato (nitkana čipka), punto tagliato (rezana čipka), vzorni prtiči za čipkaste vbode, filigranska čipka, filet-guipure, point-lace, point-

*

gaze, reticella-čipka, filet-antique, izvrševanje raznih šivanih čipkastih del, point de Venise, Rosalina, izvrševanje raznih šivanih čipkastih del.

Rednih učenk je bilo v začetku leta 34, koncem leta 31, hospitantinj 23, obiskovalk ateljeja pa 5. Mej njimi je bilo 10 Nemk, 49 Slovenk, 2 Poljakinji in 1 Lahinja.

Šolsko leto 1895./96. se prične dne 17. septembra 1895. s slovesno službo božjo.

Redni učenci in učenke, ki hočejo vstopiti v šolo, naj se v spremstvu svojih roditeljev ali njih namestnikov zglase pri ravnateljstvu dne 15. septembra (od 8. do 11. ure zjutraj) ali pa 16. septembra (od 9. do 12. ure zjutraj ali od 3. do 6. ure popoldne). S seboj jim je prinesti odpustnico ljudske šole in dokaz, da so dovršili 14. leto svoje dobe. Roditelji, oziroma njih namestniki, se morajo tudi izreči, da bode vpisani učenec (oziroma učenka) po moči obiskoval strokovno šolo vso učno dobo.

Učenci in učenke, ki so že hodili v ta zavod, morajo se dne 16. septembra javiti s poslednjim letnim izpričevalom; frekventantje, stopajoči v II. letnik, morajo mimo tega prinesti potrdilo svojih roditeljev, oziroma njih namestnikov, da so le-ti zadovoljni s poklicem, katerega si je izvolil učenec.

Izredni učenci in učenke (hospitanje) se takisto vpisujejo dne 16. septembra, potem pa tudi med šolskim letom, kolikor je namreč še prostora.

Oddelek za pletenje košaric obiskujejo lahko moški in ženski učenci. Pouk v tem oddelku traja za sedaj jedno leto.

Obrtnijske raznoterosti.

Nova varnostna naprava pri železnicah. Da dva vlaka ne trčita vkupe, so napravili v meckawkenskem tunelu neko posebno napravo. V tunelu so napravili svetilnice žarnice po 100 metrov narazen. Ko se pelje vlak, se te svetilnice z neko pripravo same ugasnejo in ko vlak odide 400 metrov daleč, se zopet same prižgo. Strojevodja vsled tega lahko ve, če je pred njim kak vlak in kako daleč. Če gore vse svetilnice, je to znamenje, da je pot popolnoma prosta. Ta naprava je velike važnosti za varnost pri vožnji v tunelih.

Avtomat za priporočena pisma. Na pošti v Novem Jorku imajo posebno umetno napravljen avtomat. Narejen je tako, če vanj vržeš pismo in neki gotov denar, da pismo stehta, s številko zaznamuje, napravi recepis, ki ga izroči oddajalcu pisma, napravi pa tudi dvojnik, katerega pa obdriži. Uradnik ima zatorej dosti manj dela. Take aparate baje postavijo pri vseh pismenih nabiralnikih v mestu, da ljudem za oddajo priporočenih pisem ne bode niti treba hoditi na pošto.

Pravila centralne posojilnice slovenske.

(Konec.)

Načelstvo.

§ 18. Načelstvo „Centralne posojilnice slovenske“ sestoji iz ravnatelja in 4 udov načelstva. Sedež „Centralne posojilnice slovenske“ se more po sklepu občnega zbora od leta do leta spremeniti, kar pa pomeni premembo pravil.

§ 19. Ker sta sedež in načelstvo bistveni del teh pravil, mora se oboje po izvolitvi naznaniti za vpis v zadružni register.

§ 20. Načelstvo „Centralne posojilnice slovenske“ zastopa zadruga z vsemi pravicami, katere mu določuje postava od 9. aprila 1873., in podpisuje v imenu zadruge na ta način, da se podpišeta dva uda pod firmo, katera naj bo pisana ali s pečatom natisnena.

§ 21. Načelstvo rešuje v svoj delokrog spadajoče stvari v sejah, pri katerih ravnatelj ali njegov namestnik predseduje in pri katerih morata razun predsednika biti navzočna dva uda načelstva, da so sklepčni. Sklepa se z večino glasov; pri jednakosti glasov odločuje predsednikovo mnenje. O sejah načelstva se sestavljajo zapisniki, katere morajo vsi navzočni podpisati. Svoje sklepe razglašujo načelstvo po potrebi z oznanili v časopisih: „Sl. Narod“ in „Domovina“, po potrebi še po drugih časnikih.

§ 22. Načelstvo skrbi za redno opravljanje zadružnih opravil, posebno s tem, da se vodijo knjige po določbah trgovinske postave, da se varno ohrani denar in druge vrednostne listine.

§ 23. Načelstvo presoja vložene prošnje za posojila in dovoljuje posojila ter pošilja hranilne vloge.

§ 24. Koncem leta sklepa načelstvo knjige in račune, sestavlja bilanco in jo predloži pregledovalcem na pogled. Račun mora obsegati: 1. vse dohodke in stroške mej letom; 2. posebni račun dobička in zgube; 3. bilanco o stanji zadružnega premoženja koncem leta.

§ 25. Načelstvo zastopa zadrugo proti tretjim osebam in uradom, vodi tožbe, sklicuje občne zbore in določuje dnevni red.

§ 26. Ravnatelj podpisuje sam pisma, s katerimi se zadrugi ne naklada nikaka zveza. On se ima prepričati vsak čas o blagajničnem stanji in mora v slučaji kakega nereda takoj ukreniti, kar se mu zdi potrebno.

§ 27. Poduk, kako se ima opravljati blagajnični in uradni posel, sestavi načelstvo.

§ 28. Potrdila o prijemkih v imenu zadruge morajo brez izjeme biti podpisana od dveh udov načelstva, da so veljavna nasproti zadrugi.

§ 29. Če je ravnatelj začasno zadržan, opravlja njegove posle namestnik, in če je še ta zadržan, ostali udje načelstva. V slučaji stalnega zadržka, izstopa ali smrti posameznega uda načelstva morajo se udje načelstva do prihodnjega občnega zbora po sejinem sklepu načelstva nadopolniti in skrbeti, da se novi ud načelstva protokolira.

§ 30. Načelstvo sploh, kakor vsak posamezni ud načelstva se mora odstaviti vsak čas vsled sklepa izvanrednega občnega zbora, ako je tak predlog bil na dnevnem redu.

§ 31. Tačasno načelstvo „Centralne posojilnice slovenske“ je razvidno iz zapisnika I. občnega zbora. Vsi členi načelstva morajo biti in so s temi pravili poobla-

ščeni, dati zadrugo pri c. kr. okrožni sodniji v Novem mestu registrovati. Prihodnje načelstvo poveruje se po volilnem zapisniku, od predsednika občnega zbora in dveh zadružnikov podpisanem. Novo načelstvo mora se takoj po volitvi na podlagi poverjenega prepisa volilnega zapisnika naznaniti pri trgovinski sodniji za vpis v zadružni register. Vsaka volitev velja jedno leto.

Občni zbor:

§ 32. Redni občni zbor se sklicuje jedenkrat v letu, in sicer do konca junija v kraj, katerega načelstvo določi. Izvanredni občni zbor se skliče, če se načelstvu ali pregledovalcem potrebno zdi, ali če to zahteva deseti del zadružnikov naznanjajoč predmete posvetovanja. Vabilo k vsakemu občnemu zboru mora se najmanj osem dnij prej razglasiti v časopisih „Slovenski Narod“ in „Domovina“ in ob jednem naznaniti dan, ura, kraj in dnevni red občnega zbora. Predsednik občnega zbora je ravnatelj ali njegov namestnik.

§ 33. Predmeti sklepanja občnega zbora so: 1.) spremembra in razširjenje pravil; 2.) razdružba in likvidacija zadruge; 3.) potrjenje letnega računa; 4.) izvolitev načelstva in nadzornikov; 5.) odstavljenje načelstva. Udje načelstva se ne morejo izvoliti nadzorniki.

§ 34. Vsaka zadružnica (zadružnik) ima pravico glasovati pri občnem zboru v vseh v § 33. navedenih točkah in ima najmanj eden glas. Če ima več kakor 100 gld. deleža, pa dva glasova, več kakor 200 gld. deleža, 3 glasove in tako dalje za vsacih 100 gld. deleža po jeden glas več, vendar ne več kakor deset glasov. Posojilnice zadružnice so pri občnem zboru zastopane po kateremkoli svojem udu, ki se izkaže pri predsedniku občnega zbora s pooblastilom, podpisanim od dveh članov svojega načelstva. Posojilnice zadružnice se morejo dati zastopati tudi po drugih zadružnikih z jednakim pismenim pooblastilom.

§ 35. Občni zbor sklepa veljavno, če je zastopan najmanj petdeseti del vplačanih deležev. Ako bi tega ne bilo, mora se razpisati v šestih tednih drug občni zbor, kateri sme brezpogojno sklepati. Sklepa se z nadpolovično večino glasov. Pri jednakosti glasov odloči mnenje predsednikovo. Če gre za razdružbo zadruge, morate biti zastopani najmanj dve tretjini zadružnih deležev in morajo glasovati tri četrtine navzočih glasov za to, da se društvo razdruži, sicer je sklep neveljaven. Ako pri prvem občnem zboru niste zastopani dve tretjini deležev, mora se v šestih tednih sklicati drug občni zbor, pri katerem se potem veljavno sklepa s tremi četrtinami glasov brez ozira na zastopane deleže. Glasuje se, kakor določi predsednik. Volitve se pa vršijo po listkih. Važne sklepe vsakega občnega zbora razglasuje načelstvo po časopisih.

§ 36. Vsak zadružnik sme pri občnem zboru staviti predloge, kateri niso na dnevnem redu. O teh predlogih pa ne more občni zbor precej sklepati, ampak le določi, če se sploh vzamejo v pretres, da se o njih poroča v prihodnjem občnem zboru.

Računski pregledovalci in nadzorniki.

§ 37. Pregledovalci in nadzorniki morajo letni račun natanko pregledati in o njem poročati občnemu zboru. Pregledovalci nadzorujejo delovanje načelstva in imajo vsak čas pravico, se o stanji blagajnice in zadruge prepričati, kakor sploh uradovanje kontrolirati ter o kakem neredu koj poročati občnemu zboru, katerega naj skličejo. Pregledovalci se mej letom ne morejo odstaviti. Za pregledovalce, katerih število določi občni zbor, morejo se voliti katerikoli udje „Centralne posojilnice slovenske“ ali udje tistih posojilnic, katere so k „Centralni posojilnici“ pristopile.

IX. Hranilne vloge.

§ 38. Hranilne vloge se sprejemajo redoma le od slovenskih posojilnic in drugih denarnih zavodov, izjemoma od oseb. Obresti se računijo s prvim dnevom meseca in šestnajstim dnevom, ako se je vložilo vsaj do zadnjega dne prejšnjega meseca, oz, vsaj do 15. dne istega meseca, in do zadnjega dne meseca, po katerem se je vzdignila vloga, oziroma do 15. dne istega meseca, ako se je vzdignilo šele v drugi polovici istega meseca. Nevzdignene obresti se koncem vsacega pol leta prištevajo h kapitalu. Načelstvo more izjeme dovoliti. Hranilne vloge se zapišejo v hranilne knjižice, katere morajo imeti firmo zadruge in podpisane biti najmanj od dveh udov načelstva. (§ 28.) Hranilne knjižice se moreje glasiti na vsakakoršna imena in dokazujejo lastninsko pravico. Kdor prinese knjižico, temu se izplača znesek, ki ga ima vsled zapisa v knjižici terjati, razun v slučaji sodnijske prepovedi, potem razun slučajev: 1. če je vpeljana amortizacija dotične knjižice, 2. če vkladatelj odločno zahteva, da se izplačajo vloge njemu samemu ali njegovemu pooblaščencu. Ta izjema mora biti zaznamovana v knjižici in v knjigi za vloge.

§ 39. Hranilne vloge se izplačujejo, in sicer do 500 gld. brez odpovedi, do 1000 gld. v osmih dneh in čez 1000 gld. v tridesetih dneh po odpovedi.

X. Razsojevanje prepirov.

§ 40. Prepire mej zadružniki in načelstvom razsoja konečno občni zbor. Ravno tako razsoja konečno občni zbor različna mnenja o posameznih določilih teh pravil.

§ 41. V točkah, katere tukaj nevedene niso, ravnati se je zadrugi po postavi od 9. aprila 1873. ter po obstoječih ukazih, ki so izdani na podlagi te postave. O druzih točkah še, katere niso niti v teh pravilih, niti v oni postavi in dotičnih ukazih, razsojuje občni zbor, ako po teh pravilih ne spadajo v področje načelstva.

Posnetek iz opravilnega reda „Centralne posojilnice slovenske“.

„Centralne posojilnice slovenske“.

a) Načelstvo ima redne seje vsakih štirinajst dni — za zdaj ob četrtkih popoludne ob treh.

b) Edino le pri teh sejah se sprejemajo novi udje, dovolujejo posojila in hranilne vloge posojilnicam zadružnicam.

c) „Centralna posojilnica slovenska“ sprejema in pošilja denar edino le po potu c. kr. poštne hranilnice. Kdorkoli hoče kaj vložiti v „Centralno posojilnico slovensko“, more to storiti le s posredovanjem c. kr. poštne hranilnice, torej se v ta namen poslužiti položnic (sprejemnic) tega zavoda, kateri jih vsakomu rad in brez plačno pošilja. Enako bode zavod izplačeval denar le po čekovnih nakaznicah c. kr. poštne hranilnice.

Z gotovino torej „Centralna posojilnica slovenska“ ne bode razpolagala, in njen blagajniški dnevnik ter c. kr. poštne hranilnice račun se imata vsikdar vjemati.

„Centralna posojilnica slovenska“ je določila za zdaj sledečo obrestno stopinjo: $4^1/_4$ % za hranilne vloge, in $4^1/_2$ % za posojila.

„Centralna posojilnica slovenska“ je pristopila kot društvenica k „Zvezi slovenskih posojilnic“ v Celji.

Kmetijske raznoterosti.

Bob ob deževji. Trajno deževje bobu ne ugaja. Ne raste in začne plesniti. Seveda proti deževji se ničesa storiti ne more. Jedino kar storiti moremo je, da ostranimo ves plevel in pa liste in stroke, ki jamejo plesniti. Tako nekoliko zabranimo, da se plesen prehitro ne razširja.

Dober gnoj zlasti za cvetlice in druge vrtne rastline je milina voda, ki se nikdar ne sme kar zavreči.

Zgodovinske povesti.

Slovencem je dosedaj pomanjkovala zgodovinska knjiga za meščanske in večrazredne ljudske šole. Temu nedostatku je odpomogel gosp. profesor Vrhovec s svojimi „Zgodovinskimi povestmi“. To delce je razdeljeno v tri dele. V prvem delu ali prvi stopinji, se peča največ s starim vekom, drugi del s srednjim vekom, in ravno izšla tretja stopinja pa ima 13 beril iz novega veka, ki obsegajo nad polovico knjige. Poleg tega je pa v tem delu jedno berilo iz starega veka, ki se tiče predzgodovinskega časa Avstrije in pa 20 krajših beril iz srednjega veka.

Gradivo je deloma razdeljeno po progresivni, deloma po ciklični učni metodi, in skušnja uči, da je ta metoda najboljša. Gospod pisatelj je prvotni načrt popolnoma dosledno izvršil. Ravnal se je po delu po Gindelyjevi in Vavruvovi knjigi, namenjeni za češke meščanske šole. Seveda je premenil gradivo, v kolikor se tiče Kranjske in sosednih dežel. Tretji del je primeren za tretji razred meščanskih in osmi razred ljudskih šol, ker popolnoma zadošča učnemu načrtu, kateri se je vpeljal z naredbo z 25. maja 1886. št. 2439 deželni šolski svet kranjski in ga je učno ministerstvo odobrilo. Ustreza pa tudi vsem didaktičnim in vzgojeslovnim zahtevam.

Gori omenjeni načrt se je pisatelju posebno posrečil. Kaj jasno so naslikane razne dobe in okoliščine, kakor tridesetletna vojska in pa turški časi. V berilih, ki se tičejo avstrijske zgodovine, so značaji vladarjev narisani točno, kratko in z dobrodejno iskrenostjo pravega domoljubja. Jako dobro izbrani in spretno vpleteni so spisi o kranjski zgodovini, kakor: „Turške vojske“, „Herbart Turjaški“, „Bitva pri Sisku“ itd.

Na konci pridejana časoslovna tabela olajšuje učencem pregled čez vse. Preverjeni smo, da bode knjiga dobro služila svojemu namenu. Potreba take knjige se je posebno sedaj čutila, ko imamo v Ljubljani že meščansko dekliško šolo. Brez dobrih knjig bi ne mogel napredovati pouk.

Ne moremo pa kaj, da bi pri tej priliki ne omenili, da na Kranjskem se premalo znajo ceniti meščanske šole. V vsej deželi nimamo niti jedne slovenske deške meščanske šole. Jedina meščanska deška šola v Krškem je nemška. Vendar imajo te šole dosti večjo vrednost za tistega, ki ne misli dalje študirati, temveč misli kar stopiti v praktično življenje, kakor spodnja gimnazija in realka, ki nista za praktično življenje, temveč le mladino pripravljata za daljše študije.

Omenjena Vrhovčeva knjižica je v lepi obliki izdala Blaznikova tiskarna v Ljubljani in stane vsak del (stopinja) 50 kr. Tisk je lep in sploh njih oprava svojem namenu popolnoma primerna. Gospodu pisatelju moramo biti hvaležni za te knjižice, kajti bodo podloga racijonelnemu pouku na naših meščanskih šolah.

Tako pisane knjige so za šolsko mladino mnogo primernejše, nego bi bile s sistematično pisano zgodovino. Vzgojeslovci so se celo prepričali, da niti sistematično pisana zgodovina še za višje razrede srednjih šol ne ugaja, kajti jemlje le učencem veselje do učenja. Vrhovčeva knjiga pa ni suhoparna in bode baš zaradi svoje zanimive obravnane stvari vzbujala v naši šolski mladini veselje do zgodovine, posebno pa do avstrijske in slovenske in bode gotovo pospeševala slovensko in avstrijsko domoljublje.

Poučni in zabavni drobiž.

Koliko je zgubila Francija 1870. leta? Zgubila je dve pokrajini: Alzacijo in Lotaringijo, pet milijard frankov plačala vojne odškodnine in pet milijard je pa imela škode še na narodnem premoženji. 60.000 vojakov je bilo ubitih, 200.000 ranjenih 635.000 pa vjetih. Na bojišči je bilo vjetih 370.000 vojakov, v Parizu 180.000, v Švici 80.000, v Belgiji 50.000 Zgubili so 720 orlov in zastav, 7500 topov, in mnogo druge vojne priprave kakor voz, konj, pušk in druzega orožja. Francoski vpliv se je pomanjšal po vsem svetu. Pri Sedanu so Nemci bili vjeli cesarja Napoleona, maršala Mac Mahona, 39 generalov, 2325 častnikov, 84.500 mož. V Metzu so Nemci vjeli maršale Bazaina, Canroberta in Leboeufa, 4000 častnikov, 173.000 mož, dobili 830 orlov in zastav. Vojska je trpela sedem mesecev in bilo je 17 bitk in 156 manjših bojev. Od 89 francoskih departementov jih je 33 prišlo v nemške roke. Francija je imela le še 5 pešpolkov in 6 polkov konjice, vse drugo je bila vojna požrla.

Novice.

— **Razstavni vlak v Prago.** Ker so na mnogih krajih na Slovenskem dne 8 t. m. veliki shodi, dne 9. t. m. pa je v Ljubljani češpljevi sejem, sklenil je odbor za priredbo potovanja Slovencev na narodopisno razstavo v Prago, da se vlak odpelje nepreklicno dne 9. t. m. popoludne ob 5 45 min. — Rojaki, vabimo Vas vnovič, da se tega lepega in poučnega potovanja udeležite v prav obilnem številu in zagotovljamo Vas, da bode obisk narodopisne razstave v zlatej Pragi ostal vsakemu udeležencu ves čas življenja v prijetnem spominu.

— **Častno meščanstvo.** Občinski odbor mestne občine Radovljica je v svoji seji dne 19. avgusta t l. gospodu Josipu Dralku c. kr. vladnemu svetniku v Ljubljani zaradi mnogih zaslug za občino Radovljica podelil častno meščanstvo.

— **Kot pokrovitelj k družbi sv. Cirila in Metoda** je pristopil z doneskom 100 gld. pri podružnici za Šiško nje predsednik g. Jak. Matjan, veleposestnik v Zgornji Šiški. Bog daj obilo takih podružničnih predsednikov!

— **Regulacijski načrt za mesto Ljubljano.** Minoli torek je v seji mestnega občinskega zbora obrazložil vladni svetnik g. Kamilo Sitte iz Dunaja svoj regulacijski načrt za Ljubljano. Načrt je presplošen, ne obseza niti najtehnejih in najpotrebnejih regulacij in sploh nikakor ni sposoben, da bi se moglo po njem mesto regulovati Treba bo, da se zadeve loti druga in ljubljanske razmere bolj spoznavajoča oseba, in to v najkrajšem času, ker sicer Ljubljana ne pride nikoli do vsaj približno dobrega in primernega regulacijskega načrta

— **»Slovenska Matica«** ima svoj XXX. občni zbor v četrtek dne 26 sept. ob $^1/_2$ 5. uri popoludne v mestni dvorani. Vspored: 1.) Predsednikov ogovor. 2.) Letno poročilo tajnikovo o odborovem delovanji 3) Računi o društvenem novčnem gospodarstvu. 4.) Volitev treh računskih presojevalcev. 5.) Proračun za l. 1895. 6.) Dopolnilna volitev društvenih odbornikov. 7.) Posamezni predlogi in nasveti.

— **Zaveza slovenskih kolesarjev** napravi 15 sept. na progi Celje-Ljubljana I zavezno distančno dirko na 73 kilometrov daljave.

— **Število udov družbe sv. Mohorja** pomnožilo se je letos za 6145 proti lanskemu letu in iznaša izdaj 72.097.

— **V mestno hranilnico ljubljansko** je vložilo meseca avgusta 510 strank 222.125 gld. 19 kr., vzdignilo pa 429 strank 149 072 gld. 30 kr.

— **Kaznilnica na ljubljanskem gradu.** Čuje se, da se namerava kaznilnico na ljubljanskem gradu opustiti ter na to pripadle kaznjence razdeliti na kaznilnici v Mariboru in Gradiški.

— **Ponarejene krone** krožijo se v prometu. Ponarejene so slabo. Spoznati jih je na tem, da na robu nimajo napisa „Viribus unitis“. Tudi nimajo pravega cvenka.

— **Nesreča.** Na tukajšnjem državnem kolodvoru je dne 2. sept. hlapec Gašper Škof po svoji neprevidnosti prišel tako nesrečno mej dva železniška vozova, da mu je zmečkalo ogrodje. Prenesli so nesrečneža v bolnico, kjer je čez nekoliko ur umrl.

— **Ponesrečil** je pri podiranji ubožne hiše v Gradišči v Ljubljani dne 2. sept. delavec Janez Brodnik iz Vel. Osolnika. Pri razdiranji oboka se je zrušil ta nanj in ga pri tej priči ubil.

— **Obesil** se je dne 27. avgusta v Ljubljani zasebnik gosp. Jaklitsch. Potres je moža tako zmedel, da je bilo zadnji čas vidno na njem, da ni popolnoma normalen. Imel ni nikjer obstanka. Po potresu preselil se je v Budimpešto, od tam v Gradec, potem v svoj rojstni kraj Kočevje in od tod zopet v Ljubljano. Komisijelno se je konstatovalo, da je mož ta čin storil v trenutku duševne nezavednosti.

— **Nesreča ali kaj?** V Studenem pri Postojini našli so na polji poljskega čuvaja Janeza Benčana mrtvega. Obleka na njem je bila vsa zgorela, razun čevljev in klobuka, po truplu je bil ves ožgan osobito pa je bila dolenja polovica obraza vsled ognja popolnoma črna. Poleg mrtvega je ležala jednocevna puška izstreljena in s cevjo proti mrtvemu obrnjena, malo dalje proč je ležala palica. Je tu opraviti s samomorom ali zločinom se ne more dognati Najbrže se je nesrečnež v hipu duševne zbeganosti sam ustrelil in je strel zažgal obleko na njem, ki je potem na že mrtvemu zgorela.

Napad s pismom.

Dne 24. avgusta t. l. oddalo se je v palači Adolfa Rotšilda v Parizu pismo naslovljeno baronu Adolfu Rotšildu s pristavkom, da se naj njemu izroči osebno. Pisec najbrž ni vedel navade v Rotšildovi hiši, da baš tacih pisem, ki imajo omenjeni pristavek, baron Rotšild sam ne odpira. To so pisma, v katerih ljudje prosijo kake pomoči, in jih odpirajo le druge osebe. Ker je bil baron v toplicah, je ravnatelj Rotšildovih posestev Jakobsky-Todhowitz pismo odprl, ker ima pooblastilo. Nakrat je nekaj počilo in Jakobsky začutil je, da ga nekaj peče v očeh in prsti so mu krvaveli.

Od razstrganega pisma so dobili le še kosce. Pokazalo se je, da je bil v pismu peklenski stroj z razstrelilom, ki se je vnel, ko se ga je dotaknila noževa klinja, s katero je ravnatelj odpiral pismo.

Ranjeni uradnik Jakobsky ima 50 let. Bil je sprva notar v Metzu in se je 1871. leta odločil za Francijo. Vstopil je k Rotšildu v službo. Pred malo dnevi povrnil se je bil iz Švice s svojega poletnega dopusta. Jakobsky ni odpiral pisem, kateri so prihajali na Rotšildovo banko, temveč le tiste, katere je dobival Rotšild sam.

Ko se je izvedelo, kaj se je zgodilo, odšla sta takoj v Rotšildovo palačo generalni tajnik policijske prefekture Lourent in načelnik mestnega laboratorija Girard. Dognalo se je, da je v pismu bil majhen peklenski stroj. Girard je stroj iz ostankov zopet vkupe sestavil. Bil je narejen iz dveh listov debelega papirja, vmes je pa bilo razstrelivo. Robovi zavitka so bili posebno debeli, da je bilo pismo težje odpreti. Čudijo se, da se pismo na pošti ni vnelo, ko se je večkrat prekolkovalo.

Pismo je bilo zapečateno s črnimi pečati. Ko ga je odpiral Jakobsky, bil je zadel na skrito vrvico. Vrvica je bila v zvezi z kavljičkom, ki je vplival na razstrelivo. Ravnatelj je poškodovan na desnem očesu in desni roki. Odrezati mu bodo morali tri prste. Sprva se je mislilo, da mu bodo morali tudi izrezati oko, a kaže se, da tega ne bode treba. Dr. Pamer je spretno iz očesa odpravil vse odlomke in upa, da ohrani ravnatelju vid.

Dolže tega napada nekega odstavljenega učitelja v Viczsur-Ceru v cantalskem departementu, z imenom

Bort. Učitelj je pismo poslal nekemu prijatelju v Pariz, kakor trdi tamošnja poštarica, in ta je pa poskrbel, da se je odposlalo Rotšildu. Učitelj Bort je anarhirst. Rotšild, ki se je povrnil v Pariz, misli v zahvalo srečne rešitve osnovati dobrodelno ustanovo.

Obed milijonarjev.

Pred nekaj tedni se je omožila hči znanega milijonarja William Douglas Sloana z Jamer Abererombie Burden v Ameriki. Na posestvu nevestinega očeta je bila zvečer „mala" veselica, h kateri so bili povabljeni samo bogatini. O tej veselici se je že jako mnogo pisalo, posebno se je omenjalo bogastvo zbranih gostov, katero je znašalo 4 milijarde. Ljudje pa niso bili zadovoljni s površnim opisom veselice, ampak so hoteli vsako reč natanko opisano imeti. Neki gost, sorodnik družine Sloane se je hotel nekoliko postaviti in vso veselico na dolgo in široko popisal. Ubogi revež ni mislil, da se bodo časniki iz njega in z drugih gostov zaradi tega na vse načine norčevali.

Ta človek je zračunal, da bi novoporočeni Burden prihranil 15 dolarjev, ako bi svojo ženo pet minut dolgo objemal, kajti njegovo bogastvo nese okoli tri dolarje vsako minuto.

Veselica se je končala kmalu po polunoči, kajti Vanderbilt (vreden 120 milijonov dolarjev) se je izrazil, da ne ljubi dolgo po noči popivati, ker potem bi moral po dnevi spati in bi tako ne mogel denarja šteti. To je menda njegovo največje veselje! Darila, katera je nevesta prejela, so bila 700.000 dolarjev vredna. Neki bogatin se je celo izrazil, da tako prijateljstvo ni veliko vredno, katero se kupi za par tisoč dolarjev. Ubogi bedak! Pri obedu se je vse lesketalo, kajti noži in vilice so bile iz zlata, zobotrebke so bile iz orlovih peres! Človek si lahko misli, koliko je vse veljalo, ako so morali za vsako zobotrebko ustreliti redkega orla, na mizi pa je bilo stotine in stotine zobotrebek. Pri obedu so bili samo taki bogatini, ki so imeli več milijonov. Ko so gostje zvedeli, da med njimi sedi mož, ki ima samo tri milijone, so ga pograbili in skozi vrata na cesto posadili, rekoč, da tak berač ne sme med bogatini sedeti. Tri milijone vreden, pa zraven še berač imenovan biti, je res nekaj posebnega, kar se ne prigodi vsak dan! Med goste so razdelili zlate cekine, katere naj bi domov nesli in med svoje otroke razdelili, da bi se ž njimi igrali.

Na mizo so nosili najbolj dragocena jedila, katera so veljala tisoče in tisoče dolarjev. Seveda vedno siti kapitalisti niso mogli mnogo jesti in jedila so se samo kazala. To je zapravljanje denarja! Jeden bogatinov je zavil bankovec za tisoč dolarjev in potem prosil nasproti sedečo gospico, da bi mu ga pomagala raztrgati, kar je seveda rada storila. Ko se je bankovec raztrgal, padel je lep prstan na tla, katerega je seveda gospica nataknila na svoj prst. Vse se je smejalo in ploskalo temu bedastemu činu.

William Vanderbilt je rekel, da bi rad videl, da bi vsaj toliko let živel, kolikor ima milijonov. On bi menda rad videl, da bi se izrek glasil: „Denar je čas", ne pa „Čas je denar!" Zabojčki, v katerih so imeli na mizah smodke, so bili jako krasni in veljali od 5000 do 10.000 dolarjev. Koliko so smodke veljale pa še govoriti nočemo.

— **Požar v Zadru.** Dne 19. avgusta pričelo je goreti v skladišči lesa tvrdke Marko Ceolin v Zadru. Bilo je nekoliko vetra in vsled tega se je širil ogenj grozno naglo. Skladišče je popolnoma izgorelo, kakor tudi tam nahajajoče se poslopje. Škode je okolo 20.000 gld., zavarovanega bilo je pa le malo. — Veter je zanesel požar tudi na bližnje hiše, in pogorela je streha in pohištvo poslopja, v katerem je nastanjena okrajna bolniška blagajna. Zgorelo je mnogo važnih spisov, blagajno pa so rešili.

— **Nesreča.** Tržaška trgovca Karol Ruggero in Jakob Levi peljala sta se dne 20. avgusta zvečer po miramarski cesti. Sedela sta v malem vozu, v katerega je bil vpržen jeden konj, kojega vodil Ruggero. Hkrati se je konj splašil in zdirjal. Blizu viadukta juž železnice, trčil je voz ob drog brzojavne napeljave Konj se je ustavil, toda trgovca odletela sta vsled silnega sunka raz voz. Obležala sta okrvavljena in brez zavesti Slučajno je prifrčal tam mimo kolesar, ki je pozval pomoč. Ponesrečena trgovca so odpeljali na zdravniško postajo Oba sta se silno pobila. Ruggero zlomil si je nogi in si pretresel možgane. Levi pa si je zlomil levo nogo in se pobil na glavi in rokah

— **Požar mesta.** Mesto Novi dvor pri Varšavi je pogorelo. Zgorelo je več prodajalnic in tudi mestne hiše. Iz Varšave prišli so gasilci gasit. Bilo je zažgano.

— **Nesreča v gorah.** Dne 30. avgusta je ponesrečila na Ziwalrothornu v Švici Angličanka Sampsova. Ta ženska je v moški obleki lazila po Švicarskih gorah. Zadel jo je neki kamen, ki se je privalil z gore in bila je kmalu mrtva. — Wiesbadenski sodni uradnik Frid. Berbe je v nekih Tirolskih gorah dne 28. avgusta se ponesrečil, ko je bral planinke. Pal je v neko brezdno, in so ga pastirji našli še le čez štiri dni. Izvlekli so iz brezdna še živega, a se dvomi, da bi ozdravel.

— **Tropična vročina.** Dne 2. septembra je bilo v Trstu 33° C. gorkote v senci, v Rimu in Milanu tudi 33°, v Florenci 33° in v Palermu in Mesini pa 37° gorkote. Že več desetletij ni bilo take vročine v septembru.

— **Odvetnik tat.** V Budimpešti zaprli so odvetnika Tokacza, katerega dolže, da se je pred dvema letoma udeležil neke tatvine pri ogerski eskopmni banki. Ta odvetnik je nedavno bil še zagovornik tatu Csomborja, sedaj je pa že sam zaradi tatvine v ječi

— **Drzen slepar.** Dne 29. avgusta zjutraj prišel je v stanovanje gospe Klotilde Sambo v Trstu, lepo opravljen mlad gospod. Predstavil se ji je kot policijski agent in ji povedal, da so nje sina zaprli, ker je poneveril neko svoto na škodo neke trgovine z manifakturnim blagom. On, „gospod agent", pa da bi mogel vso stvar poravnati, ako mu gospa izroči 40 gld. in mladi Sambo bi bil rešen iz zapora. Konečno bi bil „agent" zadovoljen tudi z 20 gld, toda dobil ni prav nič in moral je oditi „suh", kakor je bil prišel. Gospa Sambo je potem povprašala pri policijskem ravnateljstvu, in tam je izvedela v veselo svoje presenečenje, da o nje „zaprtem" sinu ne ve nihče ničesar, in da si je bil vso stvar izmislil premeten slepar, da bi zvabil iz nje 40, ali vsaj 20 gld. Vrlega „agenta" zasleduje policija.

— **Ustanova za samomorilce.** Čitatelji se še spominjajo umora igralca pl. Jakabffyja v Budimpešti. Poslanec Rohonczy, kateri je posebno deloval proti pl. Jakabffyju v narodni kazini, je povodom tega samomora založil ustanovo za otroke samomorilcev. V ta namen je porabil dobitek, katerega je dobil pri dirkanju njegov konj Kezdet. Ta ustanova se bode tudi imenovala Kezdetova, ker jo je on zaslužil s svojimi naglimi koraki.

— **Pogoreli mesti.** V mestu Hooge Zwaluwe na Severnem Brabandskem je pogorelo 43 hiš. 50 rodbin je brez strehe. — Mesto Juhnov v molenski guberniji v Rusiji je do polovice pogorelo. To mesto šteje 4000 ljudij.

— **Samomor tovarnarja.** Tovarnar za galanterijsko blago Pavel Mayer se je v Haslachu ustrelil. Povod umoru so slabe premoženjske razmere.

— **Velika tatvina.** V Grand hotelu na Dunaji je bilo gospi Monay, prišedši iz Budimpešte, ukradenih 6000 gld. v zlatem denarji in več drazega lišpa. Tatvini na sumu sta dva zidarja, ki sta delala v hotelu in so ju zaprli.

— **Sleparije pri dobrodelnem društvu.** Pri dobrodelnem društvu „Kraljice Elizabete domu“ v Budimpešti so se pripetile velike nepravilnostij v gospodarstvu. Tajnik društva je pobegnil, blagajnika so zaprli. Vrhovni dvorniški urad je zaukazal, da se iz naslova društva izbriše ti besedi: „Kraljice Elizabete“.

— **Tatvina na pošti v Budimpešti.** Zagovornik izpuščenega poštnega tatu Csomborja je vložil pritožbo proti uzroku zastaranja in pa proti konfiskaciji premoženja, ker so Csomborja bili le prisilili, da je tatvino priznal. Csomborja je bilo namreč sodišče izpustilo iz ječe, ker je po ogerskih zakonih hudodelstvo zastarano, a zarubili so bili vse njegovo premoženje.

— **Ponesrečen krst vojne ladije.** Konec avgusta spustili so v francoskem pristanišči Havre-u v prisotnosti predsednika francoske republike veliko ladijo-križarko „Pothuan“ v morje. Stvar ni šla gladko, marveč se je ladija zadrvila na plitvine. Skušali so osvoboditi jo; vpregli so celò štiri močne parnike-remorkêrje v „Pothuana“, toda nesrečna križarka stoji, kakor da je prirasla k dnu in se ne zgane. Francoska vlada opustila je torej za sedaj vse nadaljnje poskuse. Počakati hočejo na veliko morsko plimo, ki se pojavi ta mesec in potem, v visoki vodi, bodo zopet poskusili rešiti zavoženo križarko.

— **Milijoni bodočnosti.** Mej Dunajem in Budimpešto se je več let vršila neka pravda, ki se je sedaj odločila na škodo dunajskim strankam. Pred nekaterimi leti je umrl v Budimpešti zdravnik dr. Goldegger, rojen Dunajčan. Zapustil je oporoko, s katero zapušča 200.000 gld. za dobrodelne namene, a določil, da se ta denar ne sme poprej porabljati, dokler se po obrestih ne dvaindvajsetori. To bi se zgodilo v kacih sedemdesetih letih. Dunajski sorodniki pokojnikovi so pa oporekali oporoki, češ, da je to le šala pokojnikova. Budimpeštanska dobrodelna društva, korporacije i. t. d. so pa sklenile braniti pravice, katere dobe čez 70 let. Njih zastopniki so si mislili, če sedanji Budimpeštanci ne bodo deležni dobrot, bodo pa njih otroci in unuki. Budimpeštansko sodišče je odločilo v prid dobrodelnih društev, potrdivši oporoko. Sedaj se v Budimpešti glavnica plodonosno naloži v 70 letih se bodo pa jele porabljati njene obresti.

— **Medvedje so jih pojeli.** V hajdinskem komitatu na Ogerskem so zaporedoma zginili trije dečki. Našli so pa njih raztrgane obleke. Pokazalo se je, da sta ju dva cigana, ki sta vodila okrog medveda, dala medvedu, da ju je pojedel. Zločinca so že zaprli. Hudodelstvo sta priznala. Izgovarjata se, da je bil zaslužek preslab, da bi bila mogla medvedu kupovati meso.

— **Pogorela staja.** V Föld Szigetu na Ogerskem je pogorela staja barona Maksa Berga. Več polnokrvnih žrebcev, kobil in žrebet je zgorelo.

— **Morilec deklet.** V Parizu so zaprli sedemdesetletnega sedlarja, ki je oskrunil in potem umoril več mladih deklet. Zaradi tega hudodelstva je bil nekdo drugi že precej časa po nedolžnem zaprt in so ga sedaj izpustili, ko so dobili pravega storilca.

— **Igralnico v Marijinem kopališči** je oblastvo razpustilo. Osebe, ki so bile tisti dan v kazini, so se pred sodiščem morale zagovarjati zaradi hazardne igre, a so se izpustile, ker se jim igra ni mogla dokazati. Samo tajnik igralnice, Anglež Lesli, se je obsodil v 200 gld. globe in pa, da se iztira iz Avstrije.

— **Naprava za pobijanje ljudi.** V tovarni Hathway High Explosion Stell Companije v Willsboru v Ameriki imajo poskuse z neko novo razstrelbino. Ako se poskusi posrečijo, potem bodo to novo napravo gotovo v vojskah rabili. Naprava je mala bomba, napolnjena z posebnim smodnikom, katero se z vrvico lahko zažge, bomba se razpoči ter pobije vse 20 metrov na okrog.

— **Oproščeni anarhist.** Porotniki v Parizu so oprostili anarhista Cohena, ki je bil in contumaciam obsojen v dvajsetletno ječo. Državni pravdnik je v svoji zatožbi trdil, da je Cohen jeden najnevarnejših anarhistov, a porotnikov ni mogel prepričati.

— **Strašen vihar** je razsajal v Sieli Aichu. V jedni arabski vasi je 14 oseb vihar pobil, 14 pa težko poškodoval.

— **Dvoboj.** V Ajacciu sta se borila zaradi neke časniške polemike Benedetti in dr. Alessandri, ki sta si bila nasprotna kandidata pri občinskih volitvah. Alessandri je ubit.

— **Prepoved bojev z biki.** V Nimesu je prefekt prepovedal boje z biki. To je vzbudilo veliko nevoljo mej tamošnjim prebivalstvom. Mestni zastop je sklenil pritožiti se proti prepovedi. Ljudje so grozno razgrajali po ulicah in prefektu pobili okna. Vojaki so jih razgnali. Francoska vlada se pa baje ne misli udati in bojev z biki ne bode nikjer več dovolila.

— **Nesreča povodom sedanske slavnosti.** Dne 2. t. m je pripravljal neki knjigotržec v Vratislavi v stari granati snov za bengalični ogenj. Ko je zažigal ogenj, se je granata razpočila in devet ljudij je poškodovalo, mej temi tri hudo.

— **Otrovan župnik.** V Schneidebrücku je umrl katoliški župnik Dodda takoj po maši. Sodi se, da je bilo vino otrovano. Državno pravdništvo je ostanek vina konfiskovalo. Preiskava se je začela.

— **Pogorela lekarna.** V Obermeisbachu na Koburškem je lekarničar napravljal bengaličen ogenj za sedansko slavnost. Snovi so se razpočile in užgala se je hiša. Lekarničar in njegov pomočnik sta zgorela. Jeden gasilec se je nevarno poškodoval.

— **Gozdni požari v Ameriki.** Gozdni požari po Stevens County, Wash, Kootenai in Shoshone County, Idaho in po britiški Columbiji se jako hitro razširjajo. Požar ne uničuje samo gozdove, ampak tudi hiše in orodje rudokopov, kateri so se le težko rešili s svojimi družinami. Tudi po Coeur d'Alene distriktu razsajajo gozdni požari in več vasi je že do tal pogorelo. Naselniki okoli jezera Samis pripovedujejo, da gozdovi gore od Celfast do morja in zrak se tako razgrel, da ljudje ne morejo v bližnjih krajih živeti in se trumoma izseljujejo.

— **Male žuželke ovirale železnico.** Že več dnij je na Long Islandu v Ameriki silno veliko malih žuželk, katere žive na krompirju. Vlak Sea Beach je zaradi teh živalic samo 6 milj v jedni uri pretekel. Sicer so pa še na polji veliko škode naredile. Po tiru morajo pesek potresati, da kolesi preveč ne drče vsled zmečkanih mrčesov.

— **Velika nesreča.** Topilnica „H.“ Carnegieve Steel Comp. (Edgar Thompson Steel Works) v Bessemer blizo Braddock, Pa. v Ameriki, se je 19. avgusta ob 5. uri razle-

tela, osem osob je bilo takoj usmrtenih, šest pa težko poškodovalo. Med usmrtenimi so kakor je sklepati z imeni Slovani, ako je kak Slovenec med njimi se ne dà gotovo reči; ker so imena nepravilno tiskana. Razstrelba je nastala, ker je jeden delavec v peč vrgel rudo ne da bi takozvani „zvonec„ odprl. Takoj je moral oddelek delavcev pod vodstvom priganjača Harrisona odstraniti rudo, ker so se vsled te rude zamašili odtoki v peči in plini niso mogli izpuhteti. Ti delavci so komaj pričeli z nevarnim delom, in se je že dogodila razstrelba; vse može je močni puh vstran odrinil in gost dež v podobi razbeljene rude se je vsul na nesrečnike. Jednega nesrečnikov je puh daleč proč vrgel, pal je na železno ograjo s tako silo da se je truplo prerezalo na dvoje. Ostali so kmalu zdihnili svojo dušo, ko so jih prenesli iz osedepolnega prostora. Žarečo rudo je metalo na vse strani v zrak in vsled te se je vnela mizarska delavnica in tudi pogorela. Ponesrečeni so večinoma oženjeni in očetje nedoraslih dec, vsi so stanovali v bližini tovarn, in žalovanje in jokanje ostalih ni mogoče popisati, žene otroci sorodniki so se drenjali v pisarno, kjer je začasna mrtvašnica ter se pojavljajo v srce segajoči prizori. Vsi ponesrečeni izvan Harrisona so Avstrijci.

— **Otroci in strup.** Pred graškim deželnim sodiščem sta se imela zagovarjati Florjan in Ivan Wanker iz Krumbacha, ker sta preslabo spravila strup, da so ga dobili otroci in lizali. da je jeden umrl. Kupila sta bila mišice od nekega kramarja, da sta jo mešala mej pšenico pri setvi, da bi ne bila sentjava. Mišico sta hranila v omari v veži v gorenjem predalu za lonci zavito v papir. Omara je bila zakljenena in ključ je pa bil spravljen v kostnu v hiši. Ta kosten pa ni bil zaprt Dne 5. julija igrali so se otroci v veži z malim vozom in so potrebovali bič. Da bi bič pokal, so ga hoteli namazati z voskom. Osemletni Florjan je mislil, da je vosek v omari v veži, poiskal je ključ in odprl. Voska ni našel, pač pa mišico za lonci. Mislili so, da je slador in dve deklici sta jo nato lizali. Jedna je vsled tega umrla, druga je pa še ozdravela. Sodišče je zatožnega očeta in mater oprostilo, ker je strup bil že tako spravljen, da nista mogla misliti, da ga dobe otroci.

— **Hčere zastrupil.** Tri hčere iz druzega zakona italijanskega stotnika Razetta so v starosti od 15 do 18 let v malih presledkih umrle nagle smrti. Pokazalo se je, da so bile zastrupljene s strihninom Očeta, mater in jednega sina iz prvega zakona so zaprli V Rapollu, kjer se je to zgodilo, so bili ljudje tako razdraženi, da so morali pomnožiti policijo, sicer bi bili ljudje stotnika ubili.

— **Holmesovo poslopje pogorelo.** Hiša znanega morilca Holmesa v Čikagu je 19. avg. zjutraj do tal pogorela. Skoraj gotovo je jeden prijatelj Holmesa hišo zažgal, tako, da bi sodnija ne mogla dobiti dovolj dokazov zoper njega.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 31. avg. 1895. Pšenica gld. 8·— kr., rž gld. 6·— kr., ječmen gld. 6·— kr., oves gld. 7 — kr., ajda gld. 7·— kr., proso gld. 8·— kr., turšica gld. 7·50 kr., leča gld. 10·— kr., grah gld. 10·— kr., fižol gld. 12·— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Loterijske srečke.

V Lincu dne 31. avg. t. l.: 69, 43, 75, 79, 6.
V Trstu dne 31. avg. t. l.: 88, 81, 79, 32, 61.
V Pragi dne 4 sept t. l.: 7, 12, 86, 25, 85.

Kuverte s firmo

priporoča

J. Blaznik-ova tiskarna v Ljubljani.

Pozor! Svarilo!

Varujte se,

da ne bote opeharjeni pri nakupu sladne kave. **Dobičkaželjni** ljudje še vedno ponarejajo Kathreinerjevo kavo, zato ne jemljite drugih ko **bele** izvirne zavoje z napisom

„Kathreiner".

Kathreiner-Kneippova sladna kava je edina zdrava in okusna primes k bobovi kavi, natorni pridelek v celih zrnih; vsaka škodljiva primes je izključena.

Srečka za zidanje cesarske jubilejske cerkve á 1 gld

Srečkanje vže v četrtek.

(4) glavni dobitek

30.000 goldinarjev

vrednosti.

Srečke priporoča: J. C. MAYER v Ljubljani.

Odgovorni urednik: August Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.